

PRÁVNE INŠTITÚTY A NÁVRHY *DE LEGE FERENDA* POTENCIÁLNE VEDÚCE K ZVÝŠENIU ÚČASTI NA DOPLNKOVOM DÔCHODKOVOM SPORENÍ

LEGAL INSTITUTES AND PROPOSALS *DE LEGE FERENDA* POTENTIALLY INCREASING THE PARTICIPATION ON SUPPLEMENTARY PENSION SAVING

Andrea Slezáková

Ekonomická univerzita v Bratislave, Obchodná fakulta

ABSTRAKT

Medzi výsledky slovenskej dôchodkovej reformy patrí predovšetkým rozčlenenie dôchodkového systému na tri piliere. Dôchodkové poistenie predstavuje prvý pilier, starobné dôchodkové sporenie druhý pilier a tretí pilier reprezentuje doplnkové dôchodkové sporenie. Edukácia obyvateľstva v oblasti doplnkového dôchodkového sporenia je nevyhnutná, nakoľko perspektívne pri zohľadnení vývoja populácie, bude delegácia zvýšenia zodpovednosti za dôchodkový príjem v starobe zo štátu na jednotlivca nevyhnutnosťou. V tomto kontexte sa javí ako vhodné zamerať pozornosť na generáciu mladých ľudí - poslucháčov vysokých škôl. V príspevku autorka prezentuje výsledky anonymného dotazníkového prieskumu zameraného na potenciálne faktory motivujúce študentov v dennej forme štúdia ako budúcich absolventov, následne zamestnancov či podnikateľov k uzatvoreniu zmluvy o doplnkovom dôchodkovom sporení s doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou.

ABSTRACT

The results of the Slovak pension reform include, in particular, the division of the pension system into three pillars. Pension insurance represents the first pillar, the old-age pension savings the second pillar and the third pillar is being represented by the supplementary pension savings. Population's education in the area of supplementary pension savings is necessary because, in view of the population development, the delegation of the increase of responsibility for old-age pension income from the state to the individual will be necessary. In this context, it seems appropriate to focus attention on students at university. In the paper, the author presents the results of an anonymous questionnaire survey focusing on factors motivating students in the daily form of study as future graduates, then employees or entrepreneurs to conclude an agreement on supplementary pension savings with a supplementary pension company.

I. ÚVOD

Výsledkom slovenskej dôchodkovej reformy z roku 2003, bolo rozčlenenie systému dôchodkového zabezpečenia na tri piliere. Prvý pilier predstavuje model, v ktorom štát na základe solidarity medzi generáciami a v súlade s princípom zásluhovosti zabezpečuje svojich občanov v starobe. Predstavuje priebežne financovaný model (*pay as you go*) a v predmetnej oblasti reprezentuje štát Sociálna poisťovňa. Druhý pilier tvorí starobné dôchodkové sporenie, ktoré možno definovať ako tzv. kapitalizačný pilier. Príspevky sporiteľov plynúce do dôchod-

kových správcovkých spoločností sú investované na základe pravidiel stanovených platnou právnou úpravou, za účelom ich zhodnotenia pre jednotlivca. V sektore starobného dôchodkového sporenia pôsobí dôchodková správcovká spoločnosť. Tretím pilierom predstavujúcim doplnkovú zložku k prvým dvom je doplnkové dôchodkové sporenie. V predmetnom sektore finančného trhu pôsobí doplnková dôchodková spoločnosť, ktorá patrí medzi dohliadané subjekty finančného trhu.

Esenciálnou funkciou doplnkového dôchodkového sporenia je zabezpečenie doplnkového dôchodkového príjmu v starobe. K 30. novembru 2016 sa pohyboval počet účastníkov doplnkového dôchodkového sporenia na úrovni 757 055.¹ Z predmetného číselného údaju je zrejmé, že existuje potenciál navýšenia počtu klientov doplnkových dôchodkových spoločností. Uvedené sa javí ako vhodné najmä z dôvodu zvýšenia životnej úrovne osôb v postproduktívnom veku.

Edukácia obyvateľstva v oblasti doplnkového dôchodkového sporenia je nevyhnutná, nakoľko perspektívne pri zohľadnení vývoja populácie, bude delegácia zvýšenia zodpovednosti za dôchodkový príjem v starobe zo štátu na jednotlivca nevyhnutnosťou. V tomto kontexte zameriame pozornosť na generáciu mladých ľudí - poslucháčov vysokých škôl a ich názor na doplnkové dôchodkové sporenie.

Kladenie otázok vo všeobecnosti zahŕňa rôzne typy rozhovorov, dotazníkov a testov.² Za účelom preskúmania potenciálnych motivačných faktorov³, ktoré by viedli študentov k uzatvoreniu zmluvy o doplnkovom dôchodkovom sporení s doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou (ďalej len „účastnícka zmluva“) bola použitá kvalitatívna metóda, a to anonymný dotazníkový prieskum.

II. FINANČNÝ TRH A SEKTOR DOPLNKOVÉHO DÔCHODKOVÉHO SPORENIA

Za účelom určenia prostredia, v ktorom podniká doplnková dôchodková spoločnosť a vykonáva kľúčové aktivity, predovšetkým v podobe investovania majetku v doplnkových dôchodkových fondoch, sa javí ako vhodné definovať pojem finančného trhu. Finančný trh tvorí spolu s trhom tovarov, služieb a práce nevyhnutný predpoklad pre riadne fungovanie trhového ekonomického systému, umožňujúc pohyb kapitálu, redistribúciu voľných finančných prostriedkov od subjektov disponujúcich ich nadbytkom k subjektom, ktoré finančné zdroje potrebujú.⁴ Finančný trh predstavuje hmotne motivované inštitucionálne organizované nakupovanie a predávanie peňazí.⁵ Finančný trh možno taktiež definovať aj ako systém vzťahov, nástrojov, subjektov a inštitúcií umožňujúcich zhromažďovanie, rozdeľovanie a rozmiestňovanie dočasne voľných peňažných prostriedkov na základe ponuky a dopytu, teda na dobrovoľnom zmluvnom princípe.⁶

Stretávame sa s rôznymi kritériami určenými na klasifikáciu finančného trhu. P. Musílek rozlišuje podľa kritéria obchodovaných nástrojov akciové trhy, dlhopisové a trhy finančných derivátov.⁷ O. Rejnuš delí finančný trh na peňažný, kapitálový a trh s cudzími menami; peňažný trh pozostáva z trhu krátkodobých úverov a krátkodobých cenných papierov; kapitálový trh z dlhodobých úverov a dlhodobých cenných papierov; trh s cudzími menami člení na

¹ Zdroj webové sídlo MPSV a R SR, Dostupné na <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplncove-dochodkove-sporenie/zhodnotenie-majetku/> (2017-05-25)

² HENDL, J.: Kvalitatívny výzkum : základní metody a aplikace. 1. vydanie. Praha : Portál, 2005, s. 164.

³ Tieto boli zvolené s ohľadom na platný právny rámec, ako aj na možné návrhy *de lege ferenda*.

⁴ RADVAN, M., KYNCL, L., MOŽDIÁKOVÁ, M.: Právo kapitálového trhu. 1. vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2010, s. 8.

⁵ SVOBODA, J. a kol.: Slovník slovenského práva. 1. novodobé vydanie. Žilina : Poradca podnikateľa, 2000, s. 199.

⁶ BAKEŠ, M., KARFÍKOVÁ, M., KOTÁB, P., MARKOVÁ, H. a kol.: Finanční právo. 5. upravené vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 100.

⁷ MUSÍLEK, P.: Trhy cenných papírů. 2.aktual. a rozšířené vydání. Praha : Ekopress, 2011, s. 226.

devízový a valutový.⁸ B. Chovancová člení z vecného hľadiska trh na peňažný, kapitálový, devízový, poisťovací trh a trh zlata a drahých kovov.⁹ Vzhľadom na dobu splatnosti obchodovaných nástrojov, rozlišujeme trh peňažný a kapitálový.¹⁰ Na peňažnom trhu subjekty preklenujú dočasný nedostatok finančných prostriedkov, ide teda o trh s krátkodobými finančnými nástrojmi (so splatnosťou do jedného roka), naopak kapitálový trh je zameraný na dlhodobé finančné nástroje so splatnosťou dlhšou ako jeden rok.¹¹

1. SEKTOR DOPLNKOVÉHO DÔCHODKOVÉHO SPORENIA

Podľa segmentov, v ktorých sú finančné inštitúcie činné a poskytujú finančné služby, možno finančný trh rozčleniť na sektor poistenia alebo zaistenia, sektor kapitálového trhu, sektor prijímania vkladov, sektor poskytovania úverov a spotrebiteľských úverov, sektor starobného dôchodkového sporenia a sektor doplnkového dôchodkového sporenia. Pozornosť venujeme poslednému menovanému.

Doplnkové dôchodkové sporenie predstavuje zhromažďovanie príspevkov na doplnkové dôchodkové sporenie od účastníkov doplnkového dôchodkového sporenia a zamestnávateľov na zákonne definovaný účel, nakladanie s majetkom v doplnkovom dôchodkovom fonde podľa zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o doplnkovom dôchodkovom sporení“) a vyplácanie dávok doplnkového dôchodkového sporenia.¹² Platnej právnej úprave doplnkového dôchodkového sporenia predchádzala regulácia v podobe zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 123/1996 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom poistení zamestnancov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, došlo k jeho zrušeniu a to zrušovacím ustanovením § 89 zákona o doplnkovom dôchodkovom sporení.

Z hľadiska podmienok, ktoré vytvorila legislatíva pre „vstup do tretieho piliera“, môžeme konštatovať, že účasť je zásadne fakultatívna s výnimkou zákonne definovaných kategórií zamestnancov a zamestnávateľov, o ktorých hovoríme v ďalšom texte.

2. DOPLNKOVÉ DÔCHODKOVÉ SPOLOČNOSTI AKO DOHLIADANÉ SUBJEKTY FINANČNÉHO TRHU

V sektore doplnkového dôchodkového sporenia, ako jednom zo segmentov finančného trhu, operujú akciové spoločnosti *sui generis* - doplnkové dôchodkové spoločnosti. Patria medzi subjekty finančného trhu, nad ktorými vykonáva dohľad Národná banka Slovenska a podnikajú na základe povolenia na vznik a činnosť doplnkovej dôchodkovej spoločnosti (ďalej len „povolenie“) udeľovaného centrálnou bankou.¹³ Každá doplnková dôchodková spoločnosť je povinná vytvárať a spravovať doplnkové dôchodkové fondy, a to najmenej jeden príspevkový doplnkový dôchodkový fond a jeden výplatný doplnkový dôchodkový fond.¹⁴

Na území SR disponujú v súčasnosti povolením štyri doplnkové dôchodkové spoločnosti vytvárajúce a spravujúce nasledovné príspevkové a výplatné doplnkové dôchodkové fondy:

⁸ REJNUŠ, O.: Finančné trhy. 4.aktual. a rozšírené vydání. Praha : Grada Publishing, 2014, s. 61-64.

⁹ CHOVANCOVÁ, B. a kol.: Finančný trh : nástroje, transakcie, inštitúcie. 1. vydanie. Bratislava : IURA EDITION, 2006, s. 21-22.

¹⁰ PAVLÁT, V. a kol.: Kapitálové trhy. 2.doplnené vydání. Praha : PROFESSIONAL PUBLISHING, 2005, s. 19.

¹¹ POLOUČEK, S. a kol.: Peníze, banky, finanční trhy. 1. vydanie. Praha : C.H.Beck, 2009, s. 209.

¹² Porovnaj ustanovenie § 2 ods. 1 zákona o doplnkovom dôchodkovom sporení.

¹³ Porovnaj ustanovenie § 22 a nasl. zákona. o doplnkovom dôchodkovom sporení.

¹⁴ Porovnaj ustanovenie § 43 ods. 1 zákona. o doplnkovom dôchodkovom sporení.

AXA d.d.s., a.s. - Globálny akciový dôchodkový fond AXA, d.d.s., a.s., príspevkový d.d.f., Príspevkový doplnkový dôchodkový fond AXA d.d.s., a.s., príspevkový d.d.f., Výplacný doplnkový dôchodkový fond AXA d.d.s., a.s., výplacný d.d.f.

Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s. - Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Comfort life 2020 príspevkový d.d.f., Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Comfort life 2030 príspevkový d.d.f., Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Comfort life 2040 príspevkový d.d.f., Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Comfort life 2050 príspevkový d.d.f., Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Standard life príspevkový d.d.f., Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Standard life príspevkový d.d.f., Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Zaisťovaný príspevkový d.d.f. 2017, Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Dôchodkový výplacný d.d.f.

NN Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s. - Konzervatívny príspevkový d.d.f. NN Tatry – Sympatia, d.d.s., a.s., Vyvážený príspevkový d.d.f. NN Tatry – Sympatia, d.d.s., a.s., Rastový príspevkový d.d.f. NN Tatry – Sympatia, d.d.s., a.s., Dôchodkový výplacný d.d.f. NN Tatry – Sympatia, d.d.s., a.s.

STABILITA, d.d.s., a.s. - Stabilita akciový príspevkový d.d.f., STABILITA, d.d.s., a.s., Stabilita príspevkový d.d.f., STABILITA, d.d.s., a.s., Stabilita výplacný d.d.f., STABILITA, d.d.s., a.s.

Národná banka Slovenska ako orgán dohľadu zabezpečuje verifikáciu či doplnkové dôchodkové spoločnosti trhu vykonávajú činnosť v súlade s platnými právnymi predpismi vzťahujúcimi sa na vykonávanie doplnkového dôchodkového sporenia. Zároveň disponuje mechanizmami zabezpečujúcimi u doplnkových dôchodkových spoločností dodržiavanie povinností stanovených primárnou a sekundárnou legislatívou a v prípade ich neplnenia udeľuje sankcie. Zákonodarcia definuje cieľ dohľadu v oblasti doplnkového dôchodkového sporenia. Ide predovšetkým o ochranu majetku v doplnkových dôchodkových fondoch a na účte nepriradených platieb, zabezpečenie stability finančného trhu a konkurencieschopnosti a prehľadnosti prostredia.¹⁵ Zákonná úprava obsahuje pozitívne i negatívne vymedzenie predmetu dohľadu. V zmysle pozitívneho vymedzenia je objektom dohľadu predovšetkým: dodržiavanie ustanovení zákona o doplnkovom dôchodkovom sporení, dodržiavanie štatútu doplnkového dôchodkového fondu a stanov doplnkovej dôchodkovej spoločnosti. Z negatívnej definície predmetu dohľadu vyplýva, že predmetom dohľadu nie je rozhodovanie sporov zo zmluvných vzťahov, na ktorých prejednávane a rozhodovanie sú príslušné súdy alebo iný orgán podľa osobitného predpisu.¹⁶ Tým je jednoznačne vyjadrená myšlienka, že Národná banka Slovenska nevstupuje do vzťahu medzi účastníkom a doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou. Jej funkciou je dohľadanie na dodržiavanie zákonných povinností predmetným subjektom, aby bol vzťah ku klientovi korektný.

3. ÚČASTNÍCKA ZMLUVA A JEJ OBSAHOVÉ NÁLEŽITOSTI

Zákon o doplnkovom dôchodkovom sporení zaviedol zmluvný typ *sui generis*, účastnícku zmluvu. Predstavuje dvojstranný právny úkon, ergo sú potrebné dva jednostranné právne úkony dvoch rozličných strán, a to účastníka a doplnkovej dôchodkovej spoločnosti, ktoré si

¹⁵ Porovnaj ustanovenie § 69 ods. 2 zákona o doplnkovom dôchodkovom sporení.

¹⁶ Porovnaj najmä zákon č. 335/2014 Z. z. o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Spotrebiteľská rozhodcovská zmluva je predmetnou zákonnou úpravou definovaná ako dohoda medzi dodávateľom a spotrebiteľom o tom, že spory, ktoré medzi nimi vznikli alebo vzniknú zo spotrebiteľskej zmluvy alebo s touto spotrebiteľskou zmluvou súvisia, rozhodne v spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní určenej stály rozhodcovský súd zapísaný v zozname stálych rozhodcovských súdov oprávnených rozhodovať spotrebiteľské spory a určený v tejto spotrebiteľskej rozhodcovskej zmluve. Pod pojem spotrebiteľskej zmluvy možno subsumovať i rôzne druhy zmlúv o poskytnutí finančnej služby, a to za predpokladu splnenia podmienok stanovených OZ.

vzájomne adresujú a obsahovo sa zhodujú. Pred uzatvorením predmetnej zmluvy zákonná úprava ukladá doplnkovej dôchodkovej spoločnosti osobitné informačné povinnosti, ktoré je nutné plniť voči účastníkovi a zahŕňajú oboznámenie záujemcu o doplnkové dôchodkové sporenie so štatútom doplnkového dôchodkového fondu, kľúčovými informáciami a podmienkami vyplácania dávok podľa zákona o doplnkovom dôchodkovom sporení.

Zmluvnou stranou - účastníkom doplnkového dôchodkového sporenia je oprávnená stať sa fyzická osoba, ktorá ku dňu uzatvorenia účastníckej zmluvy dovŕšila najmenej 18 rokov veku alebo fyzická osoba, ktorá je zamestnancom podľa zákona o doplnkovom dôchodkovom sporení.

Obligatórnymi obsahovými náležitosťami účastníckej zmluvy sú obchodné meno a sídlo doplnkovej dôchodkovej spoločnosti, identifikačné číslo, označenie obchodného registra, do ktorého je zapísaná, a číslo zápisu, meno, priezvisko, adresa trvalého pobytu a dátum narodenia účastníka, názov príspevkového doplnkového dôchodkového fondu, ktorý si účastník zvolil, vyhlásenie doplnkovej dôchodkovej spoločnosti o splnení hore uvedených zákonných informačných povinností voči účastníkovi, dátum a miesto uzatvorenia účastníckej zmluvy a podpisy zmluvných strán.¹⁷

Predmetom záväzku doplnkovej dôchodkovej spoločnosti je umožnenie účastníkovi platiť príspevky za podmienok dohodnutých v predmetnej zmluve a vyplácanie dávok účastníkovi alebo prevedenie majetku zodpovedajúceho aktuálnej hodnote osobného účtu účastníka do poisťovne, ak si účastník zvolil vyplácanie doživotného doplnkového starobného dôchodku alebo doživotného doplnkového výsluhového dôchodku.¹⁸

III. POTENCIÁLNE FAKTORY MOTIVUJÚCE K ÚČASTI NA DOPLNKOVOM DÔCHODKOVOM SPorenÍ

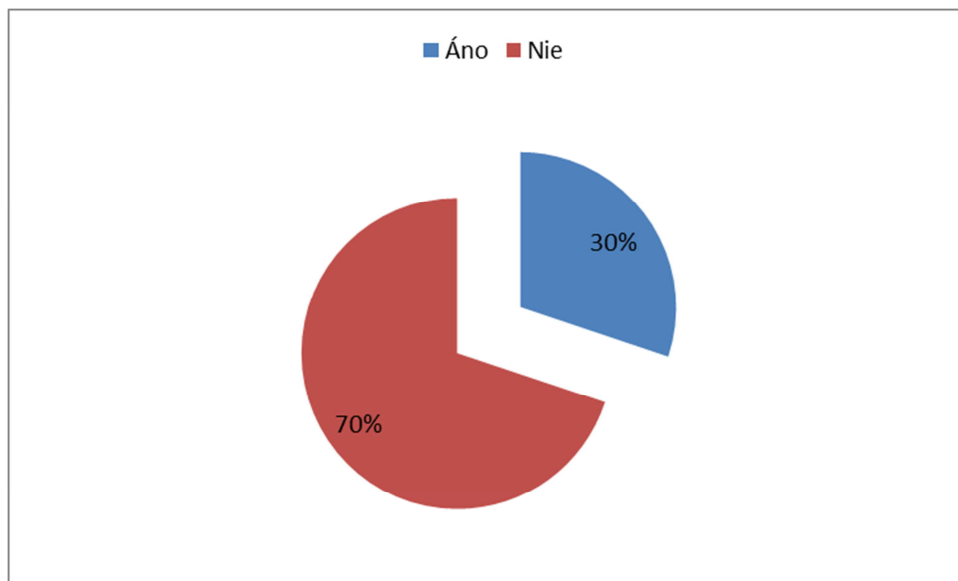
Pri zohľadnení demografického vývoja bude delegácia zvýšenia zodpovednosti za dôchodkový príjem v starobe zo štátu na jednotlivca nevyhnutná, a to z dôvodu, že v budúcnosti možno očakávať komplikácie v priebežne financovanom systéme dôchodkového poistenia. Šírenie informácií a edukáciu je nutné uskutočniť predovšetkým vo vzťahu k súčasnej generácii mladých ľudí. A preto bol uskutočnený anonymný dotazníkový prieskum, v ktorom poslucháči vysokoškolského štúdia v dennej forme štúdia vyjadrili svoje postoje k potenciálnym faktorom, ktoré by ich motivovali k účasti na doplnkovom dôchodkovom sporení. Zber údajov sa uskutočnil v období od 1. februára 2017 do 30. apríla 2017 na vzorke 145 respondentov vo veku medzi 18 až 25 rokov (ďalej len „prieskum“). Dotazník mal výlučne elektronickú podobu. Ako médium na distribúciu dotazníkov bol použitý internet. Odpovede respondentov boli určené množinou operacionalizovaných fragmentov.¹⁹ Na prieskume sa zúčastnilo 28% mužov a 72% žien. Respondenti mali trvalý pobyt vo všetkých slovenských samosprávnych krajoch. Pričom 9% opýtaných malo trvalé bydlisko v Banskobystrickom kraji, 29,20% v Bratislavskom kraji, 3,50 % v Košickom kraji, 8,30% v Nitrianskom kraji, 9,70 % v Prešovskom kraji, 11,10% v Trenčianskom kraji, 18,10 % v Trnavskom kraji a 11,10 % v Žilinskom kraji. Dotazník k doplnkovému dôchodkovému sporení obsahoval šesť otázok.

¹⁷ Porovnaj ustanovenie § 57 ods. 3 zákona o doplnkovom dôchodkovom sporení.

¹⁸ Porovnaj ustanovenie § 57 ods. 2 zákona o doplnkovom dôchodkovom sporení.

¹⁹ MICHALOVÁ, V. a kol.: Vedecká tvorba a vedecká komunikácia : vybrané aspekty zásad a metód. 1. vydanie. Bratislava : Vydavateľstvo Ekonóm, 2011, s. 54.

1. MOTIVÁCIA K UZATVORENIU ÚČASTNÍCKEJ ZMLUVY PRI ZVÝŠENÍ DAŇOVÉHO BONUSU

Zdroj: Prieskum

Prvá otázka prieskumu znela: „Uzatvorili by ste zmluvu o doplnkovom dôchodkovom sporení s doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou, ak by sa súčasný daňový bonus zvýšil na 7 000,- eur?“

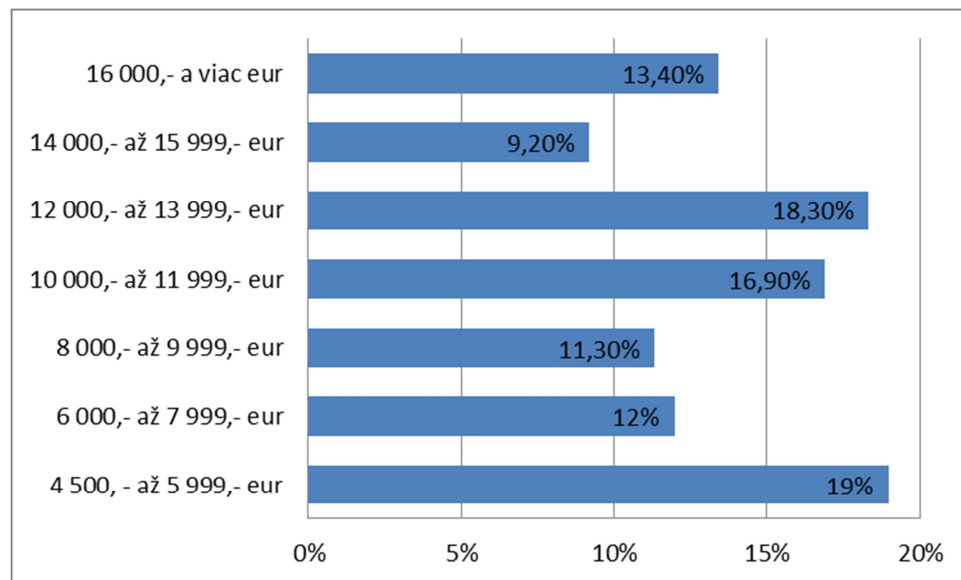
Dňa 1. januára 2014 nadobudol účinnosť zákon č. 318/2013 Z. z.²⁰, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, ktorým bola zavedená daňová úľava. Platná právna úprava umožňuje odpočítať príspevky daňovníka na doplnkové dôchodkové sporenie od základu dane vo výške, v akej boli v zdaňovacom období preukázateľne zaplatené, v úhrne najviac do výšky 180,- eur za rok.²¹ Skúmali sme motiváciu študentov v prípade podstatného zvýšenia daňovej úľavy zo 180,- na 7000,- eur za rok. Očakávali sme silnú spätnú väzbu. Predpoklad sa potvrdil. Z grafického znázornenia odpovedí je zrejmé, že 70% opýtaných by bolo ochotných uzavrieť účastnícku zmluvu, ak by sa daňový bonus (zo súčasných 180,- eur za rok) zvýšil na 7 000,- eur za rok. Ide o potenciálne výrazné zvýšenie, samozrejme konkrétna hodnota je na úvahe zákonodarcu. Kľúčovou informáciou, ktorú možno z uvedeného abstrahovať, je však ochota vstupu do tretieho piliera. A preto dané údaje a alternatívne hodnoty výšky daňovej úľavy môžu slúžiť na ďalšie diskusie a úvahy *de lege ferenda*.

²⁰ S výnimkou čl. I § 32 ods. 3 písm. e) v bode 86 a bodu 104, ktoré nadobudlo účinnosť 1. januára 2015 a okrem čl. I bodu 108, ktorý nadobudne účinnosť 1. januára 2020.

²¹ Porovnaj ustanovenie § 11 ods. 11 v spojení s ustanovením § 11 ods. 12 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, ktoré hovorí: „Na uplatnenie nezdaniteľnej časti základu dane podľa odseku 10 musia byť súčasne splnené tieto podmienky:

a) príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie podľa odseku 10 zaplatil daňovník na základe účastníckej zmluvy uzatvorenej po 31. decembri 2013 alebo na základe zmeny účastníckej zmluvy, ktorej súčasťou je zrušenie dávkového plánu, b) daňovník nemá uzatvorenú inú účastnícku zmluvu podľa osobitného predpisu, ktorá nespĺňa podmienky uvedené v písmene a).“

2. MOTIVÁCIA K UZATVORENIU ÚČASTNÍCKEJ ZMLUVY V PRÍPADE, AK SA ZAMESTNÁVATEĽ PODIEĽA NA PRÍSPEVKOCH NA DOPLNKOVÉ DÔCHODKOVÉ SPORENIE

Zdroj: Prieskum

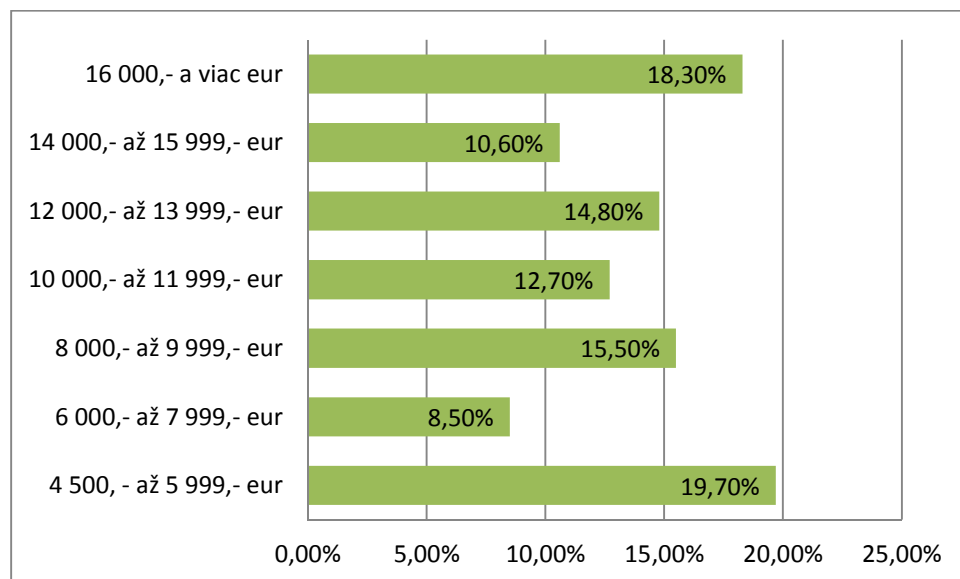
V druhej otázke sme sa respondentov pýtali: „Ako zamestnanec, pri akej výške ročnej čistej mzdy by ste uzatvorili zmluvu o doplnkovom dôchodkovom sporení s doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou, ak by Váš zamestnávateľ MAL uzatvorenú zamestnávateľskú zmluvu, t.j. ODVÁDZAL by za Vás príspevky do DDS?“

Cieľom predmetnej otázky bolo zisťovanie ochoty fyzických osôb stať sa klientom doplnkovej dôchodkovej spoločnosti pri určitej výške ročnej čistej mzdy a v prípade, že zamestnávateľ má uzatvorenú zamestnávateľskú zmluvu s doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou. Podľa legálnej definície zakotvenej v platnej a účinnej zákonnej úprave pod pojmom zamestnávateľská zmluva rozumieme zmluvu, ktorou sa zamestnávateľ zaväzuje platiť a odvádzať príspevky za podmienok, vo výške, v lehote splatnosti a spôsobom určeným predmetnou zmluvou za svojich zamestnancov, ktorí sú účastníkmi, a plniť ďalšie povinnosti, ktoré mu vyplývajú zo zamestnávateľskej zmluvy, a doplnková dôchodková spoločnosť sa zaväzuje plniť povinnosti, ktoré jej vyplývajú zo zamestnávateľskej zmluvy voči zamestnávateľovi.²² Z grafického znázornenia odpovedí vyplýva, že odvádzanie príspevkov do doplnkovej dôchodkovej spoločnosti zamestnávateľom predstavuje motivačný faktor, pretože na prvom mieste, až 19 % respondentov uviedlo, že by uzatvorilo účastnícku zmluvu, a to v prípade, že by spadalo do najnižšej príjmovej skupiny (s výškou ročnej čistej mzdy medzi 4 500,- až 5 999,- eur). Pri dosahovaní ročnej čistej mzdy v rozmedzí 6000,- až 7 999,- eur by do tretieho piliera vstúpilo 12% opýtaných študentov. V tretej príjmovej skupine, pri ročnej čistej mzde vo výške 8000,- až 9 999,- eur by účastnícku zmluvu uzatvorilo 11,30% respondentov. Pri výške ročnej čistej mzdy medzi 10 000,- až 11 999,- eur by na doplnkovom dôchodkovom sporení participovalo 16,90% opýtaných, v skupine s výškou príjmu 12 000,- až 13 999,- eur 18,30% a v skupine s výškou príjmu 14 000,- až 15 999,- eur 9,20% opýtaných. V príjmovom najvyššej skupine by účastnícku zmluvu uzatvorilo 13,40% respondentov. Popularita doplnkového dôchodkového sporenia je daná i participáciou zamestnávateľov prispievajúcich na

²² Porovnaj ustanovenie § 58 ods. 1 zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých otázok v znení neskorších predpisov.

základe zamestnávateľských zmlúv, a teda aj v situácii, keď nedošlo k zhodnoteniu majetku doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou bude „konečný zostatok“ na osobnom účte účastníka kladný po pripočítaní príspevku od zamestnávateľa.²³

3. MOTIVÁCIA K UZATVORENIU ÚČASTNÍCKEJ ZMLUVY V PRÍPADE, AK SA ZAMESTNÁVATEĽ NEPODIEĽA NA PRÍSPEVKOCH NA DOPLNKOVÉ DÔCHODKOVÉ SPORENIE

Zdroj: Prieskum

Tretia otázka prieskumu znela: „Ako zamestnanec, pri akej výške ročnej čistej mzdy by ste uzatvorili zmluvu o doplnkovom dôchodkovom sporení s doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou, ak by Váš zamestnávateľ NEMAL uzatvorenú zamestnávateľskú zmluvu, t.j. NEODVÁDZAL by za Vás príspevky do DDS?“

Ako sme uviedli, účasť na doplnkovom dôchodkovom sporení je zásadne fakultatívna s výnimkou zákonne definovaných kategórií, pre ktoré je účasť obligatórna. Zamestnanci vykonávajúci práce zaradené na základe rozhodnutia orgánu štátnej správy na úseku verejného zdravotníctva do tretej kategórie alebo štvrtej kategórie podľa zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zamestnanci, ktorí sú umelcami vykonávajúcimi profesiu tanečníka bez ohľadu na štýl a techniku v divadlách a súboroch, alebo zamestnanci, ktorí sú hudobnými umelcami vykonávajúcimi profesiu hráča na dychový nástroj, sú povinní uzatvoriť účastnícku zmluvu, a to do 30 dní od začatia výkonu tejto práce.²⁴ Zamestnávateľom predmetných kategórií zamestnancov ukladá zákonodarca povinnosť uzatvoriť zamestnávateľskú zmluvu, v lehote do 30 dní odo dňa, keď zamestnanec začal vykonávať predmetnú prácu.²⁵ Z uvedeného je zrejmé, že pre reguláciu vymedzený okruh fyzických a právnických osôb je participácia obligatórna. Skúmali sme záujem o účasť na doplnkovom dôchodkovom

²³ NOVYSEDLÁK, V., PORUBSKÝ, M., GÁBIK, R. Analýza dlhodobej udržateľnosti a návrhy na zmenu dôchodkového systému SR. Bratislava: Inštitút finančnej politiky MF SR, 2012, s. 43. Dostupné na <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=8197> (2017-05-29)

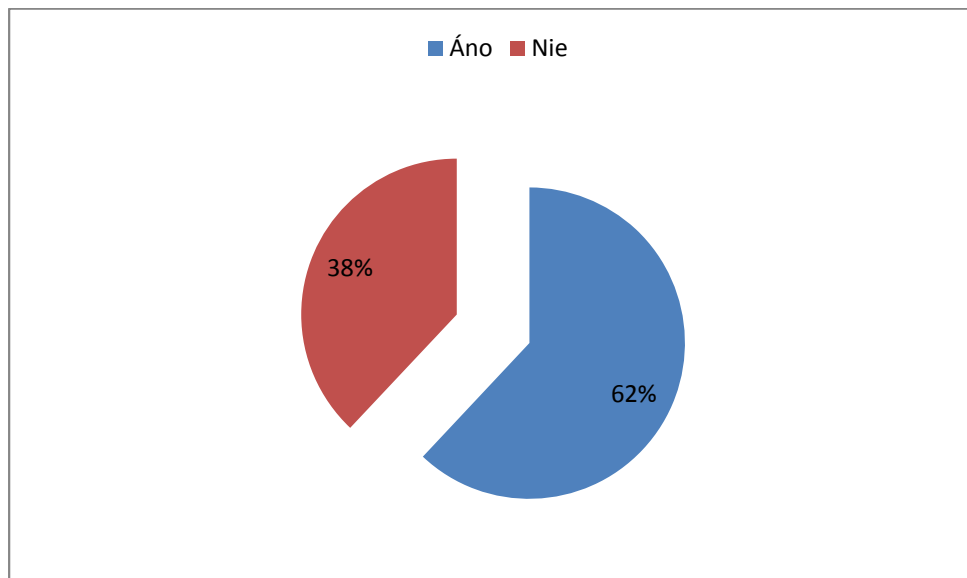
²⁴ Porovnaj ustanovenie § 5 ods. 2 v spojení s ustanovením § 2 ods. 2 písm. b) zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých otázok v znení neskorších predpisov.

²⁵ Porovnaj ustanovenie § 5 ods. 2 zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých otázok v znení neskorších predpisov

sporení, ak by zamestnávateľ nebol zaradený do kategórie, pre ktorú je prispievanie povinné a rozhodol by sa neuzatvoriť zamestnávateľskú zmluvu.

Výsledky odpovedí na tretiu otázku, najmä v nízko príjmovej skupine, sú zaujímavé. V prípade, že zamestnávateľ by nemal uzatvorenú zamestnávateľskú zmluvu, t. zn. neodvádzal by príspevky za zamestnancov do doplnkovej dôchodkovej spoločnosti, sme logicky očakávali, že poklesne záujem o tretí pilier v najnižšej príjmovej skupine (s výškou ročnej čistej mzdy medzi 4 500,- až 5 999,- eur). Avšak predpoklad sa nepotvrdil. Naopak, študenti, najpočetnejšia skupina až 19,70% respondentov, by uzatvorili účastnícku zmluvu v najnižšej príjmovej skupine, i v prípade, že by za nich neodvádzal príspevky do doplnkovej dôchodkovej spoločnosti zamestnávateľ. Uvedené možno pripísať záujmu o finančnú službu doplnkového dôchodkového sporenia. Tento je porovnateľný s prípadom, že zamestnávateľ prispieva, má uzatvorenú zamestnávateľskú zmluvu s doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou. Rozdiely v odpovediach medzi druhou a tretou otázkou prieskumu sú zrejmé až v ďalších príjmových skupinách. Pri dosahovaní ročnej čistej mzdy v rozmedzí 6000,- až 7 999,- eur by do tretieho piliera vstúpilo 8,50% opýtaných študentov. V tretej príjmovej skupine, pri ročnej čistej mzde vo výške 8000,- až 9 999,- eur by účastnícku zmluvu uzatvorilo 15,50% respondentov. Pri výške ročnej čistej mzdy medzi 10 000,- až 11 999,- eur by na doplnkovom dôchodkovom sporení participovalo 12,70% opýtaných, v skupine s výškou 12 000,- až 13 999,- eur 14,80% a v skupine s výškou 14 000,- až 15 999,- eur 10,60% opýtaných. V príjmovy najvyššej skupine by účastnícku zmluvu uzatvorilo 18,30%.

4. MOTIVÁCIA K UZATVORENIU ÚČASTNÍCKEJ ZMLUVY V PRÍPADE, AK BY ŠTÁT PRISPIEVAL POČAS MATERSKEJ A RODIČOVSKÉJ DOVOLENKY

Zdroj: Prieskum

V štvrtej otázke sme sa respondentov pýtali: „Uzatvorili by ste zmluvu o doplnkovom dôchodkovom sporení s doplnkovou dôchodkovou spoločnosťou, ak by bola v zákonnej úprave zakotvená povinnosť platiť za Vás príspevky na DDS počas materskej a rodičovskej dovolenky?“

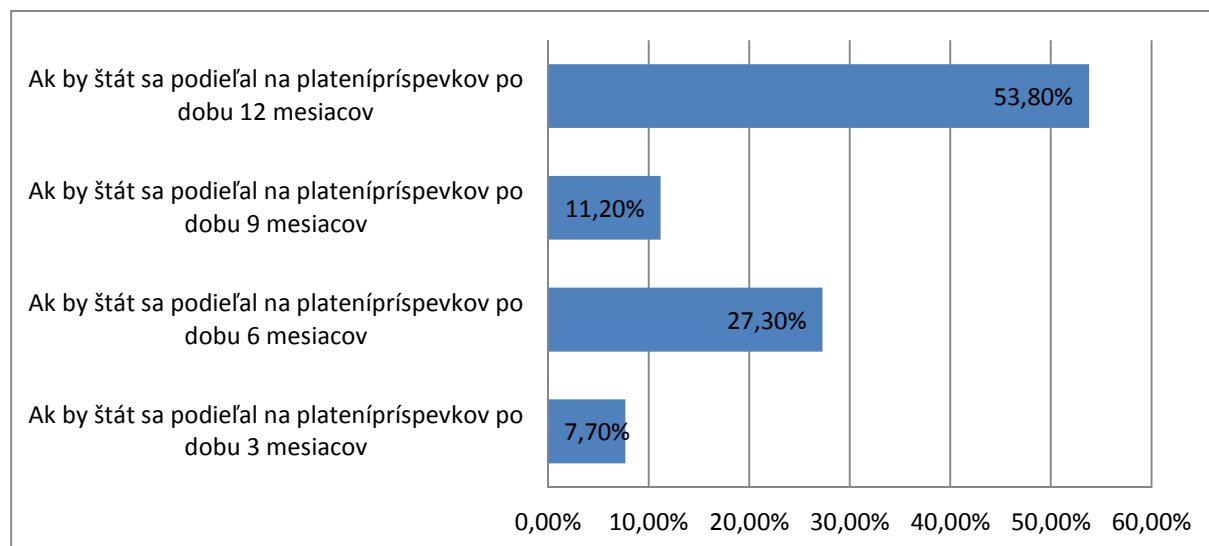
Predmetná otázka si kládla za cieľ zistiť či by pôsobilo motivačne, ak by štát prispieval účastníkom na doplnkové dôchodkové sporenie počas materskej a rodičovskej dovolenky.

Podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) štát platí poistné na starobné poistenie za kategórie fyzických osôb definované platným právnym rámcom. Predovšetkým ide o zamestnancov

a samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré sú povinne nemocensky poistené v období, v ktorom sa jej poskytuje materské.²⁶ Rovnako štát platí poistné na starobné poistenie za fyzickú osobu s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, ktorá sa riadne stará o dieťa do šiestich rokov jeho veku s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, ak nie je dôchodkovo poistená ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba, nebol jej priznaný predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok, nedovršila vek potrebný na nárok na starobný dôchodok a podala prihlášku na dôchodkové poistenie z dôvodu tejto starostlivosti. Sadzba poistného na starobné poistenie v roku 2017 predstavuje pre štát platiaci za zákonne definované kategórie fyzických osôb²⁷, ktoré sú sporiteľmi podľa zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov 13,75 % z vymeriavacieho základu.²⁸ Ergo za zákonom definovaných podmienok prispieva štát na starobné dôchodkové sporenie.

Potenciálny motivačný faktor, príspevok do tretieho piliera počas materskej a rodičovskej dovolenky, bol vybraný z dôvodu, že môžeme vnímať určité spoločné prvky podnikania dôchodkových správcovských spoločností a doplnkových dôchodkových spoločností. Predstavujú dohliadané subjekty finančného trhu, obchodné spoločnosti, pre ktoré zákonodarca ustanovil obligatórne právnu formu akciovej spoločnosti s predmetom činnosti vytváranie a správa fondov. Obe investujú majetok nachádzajúci sa vo fondoch, a to za účelom jeho zhodnotenia. A preto sme na základe načrtnutých paralel, skúmali potenciál motivačného faktoru v podobe príspevku štátu na doplnkové dôchodkové sporenie počas materskej a rodičovskej dovolenky. Predpokladali sme, že tento faktor bude mladých ľudí ako budúcich rodičov motivovať. Uvedené sa potvrdilo, 62% opýtaných by uzatvorilo účastnícku zmluvu. Len 38% respondentov by účastnícku zmluvu neuzatvorilo, ak by neexistoval tento druh podpory zo strany štátu.

5. MOTIVÁCIA K UZATVORENIU ÚČASTNÍCKEJ ZMLUVY V PRÍPADE, AK BY ŠTÁT PRISPIEVAL ABSOLVENTOM VYSOKÝCH ŠKÔL

Zdroj: Prieskum

V piatej otázke sme sa respondentov pýtali: „Čo by podľa Vášho názoru zatriktívnilo DDS pre absolventov VŠ ako zamestnancov vstupujúcich 1x do pracovného procesu?“

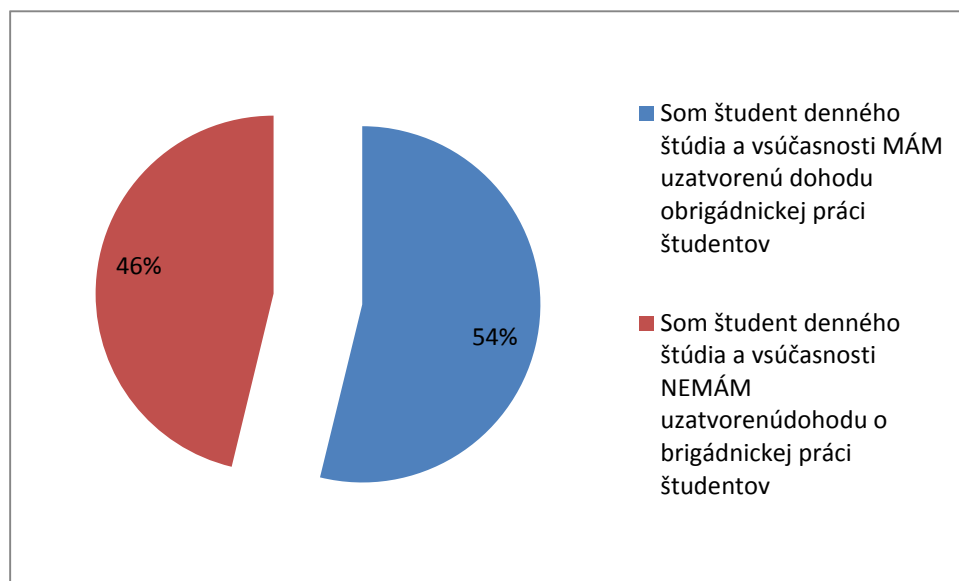
²⁶ Porovnaj ustanovenie § 128 ods. 5 v spojení s ustanovením § 15 ods. 1 písm. a) až b) zákona o sociálnom poistení.

²⁷ Porovnaj ustanovenie § 128 ods. 5 v spojení s ustanovením § 15 ods. 1 písm. c) zákona o sociálnom poistení.

²⁸ Porovnaj ustanovenie § 131 ods. 2 písm. c) zákona o sociálnom poistení.

V predmetnej otázke sme sledovali reakcie respondentov na ingerenciu štátu, v podobe príspevku pre absolventov vysokých škôl, ktorým vzniká pracovný pomer prvýkrát. Predpokladali sme, že poslucháči ako budúci absolventi, budú silne motivovaní k účasti na doplnkovom dôchodkovom sporení. Prezumpcia sa potvrdila. Ak by sa štát podieľal na platení príspevkov počas troch mesiacov (najnižší časový úsek, ktorý sme ponúkli ako alternatívu), účastnícku zmluvu by uzatvorilo 7,70% študentov, ak počas 6 mesiacov 27,30% opýtaných, ak počas 9 mesiacov 11,20% poslucháčov, ak počas 12 mesiacov 53,80% respondentov.

6. Dohoda o brigádnickej práci študentov

Zdroj: Prieskum

V šiestej otázke sme sledovali počty poslucháčov v dennej forme štúdia, ktorí boli v čase uskutočňovania prieskumu činní na základe dohody o brigádnickej práci študentov. Z respondentov 54% odpovedalo kladne a 46% záporne. Predmetná otázka mala poskytnúť spätnú väzbu o skutočnosti, koľko študentov má skúsenosť s uvedeným druhom dohody o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru, t.j. má prvé skúsenosti v oblasti pracovno-právnych vzťahov, ergo bude senzitívnejšie vnímať a mať väčší záujem o svoje sociálne zabezpečenie.

IV. ZÁVER

Pri zohľadnení demografického vývoja bude delegácia zvýšenia zodpovednosti za dôchodkový príjem v starobe zo štátu na jednotlivca nevyhnutná. Poskytovanie a prehĺbovanie informácií o doplnkovom dôchodkovom sporení je nutné, predovšetkým vo vzťahu k súčasnej generácii mladých ľudí. Z uvedeného dôvodu bol uskutočnený anonymný dotazníkový prieskum, v ktorom poslucháči vysokoškolského štúdia v dennej forme štúdia vyjadrili svoje postoje k potenciálnym faktorom, ktoré by ich motivovali k účasti na doplnkovom dôchodkovom sporení.

Prieskum potvrdil naše očakávania kladných reakcií a vysokej motivácie k účasti na doplnkovom dôchodkovom sporení pri potenciálnom zvýšení daňovej úľavy, pri platení príspevku štátom počas materskej a rodičovskej dovolenky a pri platení príspevku štátom po istý vopred stanovený časový úsek absolventom vysokých škôl, ktorým vznikol pracovný pomer prvýkrát. Návrhy *de lege ferenda*, ktoré možno z prieskumu vyvodit', spočívajú predovšetkým

v novelizácii zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, v ktorom by došlo k zakotveniu pevnej sumy daňovej úľavy vo výške 7000, - eur a zákona o doplnkovom dôchodkovom sporení. V ustanovení § 12 zákona o doplnkovom dôchodkovom sporení by mal byť *de lege ferenda* štát zaradený medzi platiteľov príspevkov. V samostatných zákonných ustanoveniach označených ako § 12a a § 12b zákona o doplnkovom dôchodkovom sporení by zákonodarca definoval platenie príspevkov pre poisťencov štátu a absolventov vysokých škôl. Nakoľko zákon o doplnkovom dôchodkovom sporení opakovane odkazuje na zákon o sociálnom poistení, nutné by boli i zmeny vybraných ustanovení zákona o sociálnom poistení, a to najmä v legálnej definícii pojmu zamestnanec, kde by právna úprava osobitne definovala kategóriu zamestnancov, absolventov vysokých škôl, ktorým po absolvovaní vysokoškolského štúdia vzniká pracovný pomer. Osobitne opätovne podčiarkujeme senzitívne obdobie života jednotlivca počas materskej a rodičovskej dovolenky. Ako už bolo spomenuté podľa zákona o sociálnom poistení štát platí poistné na starobné poistenie za kategórie fyzických osôb definované platným právnym rámcom, z ktorého sa časť odvádza do dôchodkovej správcovskej spoločnosti, ak je daná fyzická osoba sporiteľom. Môžeme vnímať určité spoločné prvky podnikania dôchodkových správcovských spoločností a doplnkových dôchodkových spoločností. Predstavujú dohliadané subjekty finančného trhu, obchodné spoločnosti, pre ktoré zákonodarca ustanovil obligatórne právnú formu akciovej spoločnosti s predmetom činnosti vytvárania a správy fondov. Obe investujú majetok nachádzajúci sa vo fondoch, a to za účelom jeho zhodnotenia. Preto možno návrh na príspevok do tretieho piliera považovať za odôvodnený.

Z uvedeného možno odvodiť záver, že ak chce štát zvýšiť záujem a zodpovednosť jednotlivca za dôchodkový príjem v starobe, je vhodné, aby platil príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie za vopred definované kategórie fyzických osôb a počas zákonne regulovaných časových úsekoch.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

účastnícka zmluva, doplnkové dôchodkové sporenie, doplnková dôchodková spoločnosť, tretí pilier

KEY WORDS

contract on supplementary pension saving with a supplementary pension asset management company, supplementary pension saving, supplementary pension asset management company, the third pillar

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. BAKEŠ, M., KARFÍKOVÁ, M., KOTÁB, P., MARKOVÁ, H. a kol.: Finanční právo. 5. upravené vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, 503 s., ISBN 978-80-7400-801-6
2. HENDL, J.: Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace. 1. vydanie. Praha : Portál, 2005, 408 s. ISBN 8073670402
3. CHOVANCOVÁ, B. a kol.: Finančný trh : nástroje, transakcie, inštitúcie. 1. vydanie. Bratislava : IURA EDITION, 2006, 611 s., ISBN 80-8087-089-7
4. MICHALOVÁ, V. a kol.: Vedecká tvorba a vedecká komunikácia : vybrané aspekty zásad a metód. 1. vydanie. Bratislava : Vydavateľstvo Ekonóm, 2011, 174 s., ISBN 978-80-225-3255-6
5. MUSÍLEK, P.: Trhy cenných papírů. 2.aktual. a rozšířené vydání. Praha : Ekopress, 2011, 520 s., ISBN 978-80-86929-70-5

6. NOVYSEDLÁK, V., PORUBSKÝ, M., GÁBIK, R.: Analýza dlhodobej udržateľnosti a návrhy na zmenu dôchodkového systému SR, 1. vydanie. Bratislava : Inštitút finančnej politiky MF SR, 2012, 86 s., ISBN nepriradené
<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=8197> (2017-05-29)
7. PAVLÁT, V. a kol.: Kapitálové rhy. 2.doplnené vydání. Praha : PROFESSIONAL PUBLISHING, 2005, 318 s., ISBN 80-86419-87-8
8. POLOUČEK, S. a kol.: Peníze, banky, finančnítrhy. 1. vydanie. Praha : C.H.Beck, 2009, 415 s., ISBN 978-80-7400-152-9
9. RADVAN, M., KYNCL, L., MOŽDIÁKOVÁ, M.: Právo kapitálového trhu. 1. vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2010, 61 s., ISBN 978-80-210-5277-2
10. REJNUŠ, O.: Finanční trhy. 4.aktual. a rozšířené vydání. Praha : Grada Publishing, 2014, 768 s., ISBN 978-80-247-3671-6
11. SVOBODA, J. a kol.: Slovník slovenského práva. 1. novodobé vydanie. Žilina : Poradca podnikateľa, 2000, 864 s., ISBN 80-88931-06-1
12. Webové sídlo MPSV a R SR, Dostupné na <https://www.employment.gov.sk/sk/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/iii-pilier-doplňkove-dochodkove-sporenie/zhodnotenie-majetku/> (2017-05-25)

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA

JUDr. Andrea Slezáková, LL.M., PhD.

odborná asistentka, Katedra obchodného práva

Obchodná fakulta

Ekonomická univerzita v Bratislave

Dolnozemska cesta 1

852 35 Bratislava

Telefón: 0905 495 335

E-mail: andrea.slezakova@euba.sk